

26 A:3

Om en fastighet erhållit brukningsrätt till en allmän va-anläggning, har – oberoende av om tomtteavgift eller avgift över huvud taget utgått vid anslutningen – någon ytterligare tomtteavgift inte ansetts kunna tas ut vid anslutning av en avstyckning från denna fastighet.

B.P. äger en fastighet i Linköpings kommun. Fastigheten ligger inom en stadsplan från 1968, föregången av en byggnadsplan, och inom verksamhetsområdet för Tekniska Verken i Linköping AB allmänna va-anläggning samt är ansluten till ren-, spill- och dagvatten. Anläggningsavgift debiterades för fastigheten den 29 december 1981 med 24 838 kr, varav avgift för tomtyta 14 578 kr. Avgiften har erlagts.

B.P:s fastighet är bildad genom avstyckning 1981 från en stadsäga. Sistnämnda fastighet anslöts till allmän va-anläggning 1957.

B.P. yrkade vid Va-nämnden – under påstående att bolaget inte varit berättigat att utta tomtteavgift för hans fastighet – att bolaget skulle förpliktas återbetala denna avgift om 14 578 kr alternativt – om stamfastigheten inte skulle anses ha varit ansluten till dagvatten – detta belopp reducerat med 20 %, jämte ränta.

Bolaget, som bestred yrkandena, medgav alternativt återbetalning med 2 429 kr avseende den del av avgiften som gäller ren- och spillvatten.

I målet var alltså fråga om återbetalning av tomtteavgift i anledning av det avgörande av Högsta domstolen (NJA 1985 s 424) enligt vilken en sådan avgift inte får uttas för avstyckad fastighet om tomttefaktorn beaktats tidigare vid anslutningen av ursprungsfastigheten.

Enligt den vid tiden för anslutningen av fastigheten gällande va-taxan utgick anläggningsavgiften med servisavgift – jämte i förekommande fall tilläggsavgift till denna – och tomtteavgift. Den senare avgiften utgick med dels en fast avgift dels ett belopp uträknat efter antalet m².

Den avgift, 24 838, som påfördes B.P:s fastighet var uträknad på följande sätt: Servisavgift 5 000 kr + tilläggsavgift för servis 4 000 kr + fast del av tomtteavgift 5 000 kr + rörlig del av denna avgift 16 314 kr = 30 314 kr. Tomtteavgiften 21 314 kr har enligt taxan reducerats med 2 % per år eller 40 % (= 8 526 kr) på grund av att den förutvarande bebyggelsen (på stamfastigheten) anslutits före 1962, varvid av hela avgiften återstår

(30 314 - 8 526 =) 21 788 kr. Detta belopp har indexuppräknats med 14 % eller 3 050 kr till 24 838 kr.

B.P. anförde bl.a.: Bolagets skäl att inte återbetala tomtyteavgiften är att sådan avgift inte togs ut av stamfastigheten. Av tidigare avgöranden i denna fråga och av ett cirkulär från Svenska kommunförbundet framgår att huvudmannen inte kan ta ut tomtyteavgift för avstyckningen även om denna avgift inte påförts ursprungsfastigheten. Vidare framgår att det saknar betydelse huruvida avgift över huvud taget ut eller inte.

Bolaget anförde i huvudsak: Bolaget har fått ett hundratal ansökningar om återbetalning av tomtyteavgift. I ca 80 % av fallen har återbetalning skett. I de resterande fallen har bolaget bedömt det så att återbetalning rimligen inte kan ske, bl.a. då det gäller avstyckningar/exploateringar av jordbruksfastigheter och då fråga varit om stamfastigheter för vilka över huvud taget inte erlagts någon anslutningsavgift. Sistnämnda gäller B.P:s ansökan. – Stamfastigheten anslöts till vatten- och spillvattenledningen 1957 och någon anslutningsavgift erlades inte då. För stamfastigheten har dock betalats brukningsavgifter sedan nämnda år. Först 1961 fastställdes taxa för vatten och avlopp i Linköping. 1979 antog bolaget en ny taxa, enligt vilken alla fastigheter skulle erlägga anläggningsavgift för bl.a. tomtyta och vilken avgift skulle tas ut i samband med att bebyggelsen på fastigheten förnyades. Enligt denna taxa togs tomtyteavgift ut när B.P:s fastighet avstyckades 1981. HD-domen kan inte rimligen tolkas så att återbetalning av tomtyteavgift för avstyckad fastighet skall ske också i det fall att stamfastigheten aldrig betalat någon tomtyteavgift och än mindre, som i detta fall, där stamfastigheten inte erlagt någon anslutningsavgift över huvud taget.

Vad gäller reduceringen av återbetalningen på den grunden att stamfastigheten inte skulle ha varit ansluten till dagvatten uppgav bolaget: Tomtyteavgift för dagvatten skall erläggas för fastigheten. Enligt den då gällande taxan § 5:4 skall för den utökade avgiftsskyldigheten erläggas avgift enligt taxan § 5:1. Avgift för ett (1) ändamål utgår med 50 % av hel anläggningsavgift, i detta fall med 12 149 kr i tomtyteavgift för dagvatten. Skäl till reduktion enligt taxan § 5:2 mom 6 C med 2 % per år saknas eftersom dagvattenavgift inte betalats för stamfastigheten. Tomtyteavgiften 14 578 kr skall sålunda reduceras med 12 149 kr varvid återstår 2 429 kr.

B.P. invände: Det verkar enligt bolagets uträkning som om man tog ut nästan hela kostnaden för dagvattenledningar i ett bostadsområde via tomtyteavgifter. I bolagets framställning

utgör vatten- och spillvattenanslutningen 17 % medan dagvattendelen, som i praktiken torde vara den minst avancerade delen, utgör hela 83 %. Beräkningen faller på sin egen orimlighet. I HD-domen ansågs 20 % av beloppet falla på dagvattenändamål.

Va-nämnden yttrade:

Huvudregeln är att vid avstyckning ny tomtYTEavgift inte får uttas av den avstyckade fastigheten om tomtYTEfaktorn beaktats redan vid den avgiftsfördelning som skedde i samband med att ursprungsfastigheten (stamfastigheten) anslöts till den allmänna va-anläggningen. Härav följer att om sådan avgift uttagits mot huvudregeln så skall avgiften i princip återbetalas.

Avgörande för frågan om en ny tomtYTEavgift skall uttas respektive återbetalas för den avstyckade fastigheten är huruvida stamfastigheten haft (har) rätt att bruka va-anläggningen. En bruksrätt uppkommer normalt genom att en anläggningsavgift erläggs för fastigheten och numera sker detta så gott som regelmässigt. Bruksrätten kan dock uppkomma utan att särskild avgift uttas vid anslutningen och fastigheten deltar då i kostnaden för va-anläggningen genom bruksavgifter eller via skattefinansiering; anläggningsavgiften kan också utgöras av en inte specificerad del av köpeskillingen för fastigheten. Av vad som sagts följer att det vid prövningen av den nu aktuella frågan saknar betydelse om för stamfastigheten utgått särskild tomtYTEavgift eller avgift över huvud taget vid anslutningen. TomtYTEfaktorn har ändå kunnat beaktas.

En nödvändig förutsättning för att återbetalning av tomtYTEavgift för en avstyckad fastighet skall kunna ske är vidare att den taxa som gäller vid erlägandet av anläggningsavgiften för fastigheten är sådan att en avgift för tomtYTE kan bestämmas. I det här målet är denna förutsättning uppfylld.

Då annat inte ifrågasatts än att stamfastigheten haft bruksrätt till allmän va-anläggning är B.P. sålunda berättigad till återbetalning av tomtYTEavgift.

Vad gäller frågan om reducering av avgiften beaktar Va-nämnden följande.

Om det efter avstyckningen tillkommer en nytting som inte funnits för ursprungsfastigheten har huvudmannen rätt att utta avgift för denna nytting och behöver i konsekvens härmed inte återbetala denna avgift. Bolaget har påstått att stamfastigheten inte varit ansluten och således inte haft bruksrätt till allmän dagvattenanläggning utan att dagvattenanslutningen är en för den avstyckade fastigheten tillkommande nytting. Inget i utredningen

ger anledning att ifrågasätta riktigheten av detta påstående. Bolaget har således varit berättigat att påföra den avstyckade fastigheten anläggningsavgift för dagvatten. Avgiften för ett (tillkommande) ändamål är enligt va-taxan 50 % av hel avgift.

Beträffande bolagets invändning att den årliga reduceringen med två procent inte skall beaktas vid återbetalningen av avgift anmärker Va-nämnden att vid bestämmandet av den ursprungliga anläggningsavgiften i beräkningsunderlaget för reduceringen ingått även den del som avser avgift för dagvatten. Anledning att nu undanta dagvattenavgiften från denna reducering föreligger inte.

Under hänvisning till det anförda finner Va-nämnden att återbetalning skall ske med halva tomtYTEavgiften.

Va-nämnden förpliktade bolaget att betala tillbaka 7 289 kr jämte ränta.

Beslut: 1987-05-15, BVa 52

Mål nr: Va 196/86